

A tordatúri madonna

Erdély (2008)

Mai napunkat **Gyulafehérvárnak** szenteltük. A városról rengeteget tudnék írni, igazán szép város, rengeteg látnivalóval, de az idő szűkössége miatt inkább csak a Bazilikára – mint legnagyobb élményre – koncentrálnék.

Gyulafehérváron a XI. században emelték az első bazilikát. Erről a Bazilikáról csak szuperlatívuszokban tudok beszélni. Szinte minden négyzetméterén találni egy-egy nagy értékű műemléket. A bőség zavarában azt sem tudtuk mit is nézzünk. Legemlékezetesebb maradt számomra a Hunyadi család szarkofágja. Itt van eltemetve Hunyadi János, a nagy törökverő, és fia, Hunyadi László. Meglepődve vettük tudomásul, hogy abban a korban az volt a szokás, hogy családon belül a fiúgyermekek ugyanazt a keresztnévet kapták. Megállapítottam, hogy ez egy nagy marhaság lehetett! Elképzeltem szegény Hunyadi anyukát, amint elkiáltotta magát, hogy János, s mindjárt több gyerek is szaladt oda hozzá. Egy cseppet sem praktikus dolog!

A legnagyobb élményem ebben a monumentális bazilikában egy egyszerű kis faszobor volt, mely szerényen meghúzta magát a sok monumentális síremlék között.

A felejthetetlen tordatúri madonna

Középkori faszobor a XIV. századból, mely Szűz Máriát ábrázolja karján a kis Jézussal.

Én még ilyen bájos szobrocskát életemben nem láttam. Meghatóan ártatlan és tiszta, ugyanakkor fenséges. Egész beleszerettem, s mint valami szerelmes, többször is visszatértem hozzá, csak hogy még egy pillanatra gyönyörködhessem benne. Érthetetlen volt számomra, hogyan lehetséges az, hogy az útikönyvünk még csak meg sem említi. Később megtudtam, hogy a szobrocшка Tordatúrról származik, és csak kölcsönben van itt a Bazilikában.

Míg én a szoborral voltam elfoglalva, az én kedves unokám, Noémi, eltűnt. A Hunyadiak szarkofágjánál még láttam, de most sem égen, sem földön nem volt. Jóságos Isten, most mit csináljak? Nem akartam vészharangot kongatni, de mi lesz, ha egyszer nem kerül meg időre, itt nem hagyhatom! Komolyan megfordult az agyamban, hogy a legjobb lenne valami nyomkövetőt rákötni, akkor legalább biztosan tudnám, merre jár. Ő ugyanis, ha meglát egy hálás fotótémát, odarohan, aztán nem érzékelve sem az idő múlását, sem a csoport mozgását, lelkesen fényképez. Érthető, de veszélyes dolog ez külföldön! Már-már szóltam az idegenvezetőnek, de akkor egyszerre megpillantottam egy padon „a talpig tetovált lófarkas fiúval”, jóízű beszélgetésbe merülve, miközben hallgatták az ortodox templomból kiszűrődő csodálatos zenét. Mondtam Noéminak, hogy ha legközelebb eltűnéshez készülődik, előbb szóljon, hogy ne izguljak feleslegesen. Noémi szerint „a talpig tetovált” nagyon jó fej. Ebből is csak az a tanulság, hogy az ember ne ítéljen a külsőségek alapján.

Gyulafehérvárról **Vajdahunyadra** mentünk, rövid városnézés után megnéztük a várat, amelyik megszólalásig hasonlít a mi városligeti Vajdahunyad várunkhoz, pontosabban fogalmazva a mienk hasonlít az ittenihez, hiszen ez az eredeti. Bejártuk termeinek egy részét, én általában azon kívül, hogy próbáltam figyelni a magyarázatra, többnyire Noémit hajkurásztam, aki el-eltűnt. Nyughatatlan lélek! Annak nagyon örülök, hogy fotózik, s valóban gyönyörű képeket csinál – de hogy közben lemarad vagy éppen előre rohan, az rettegéssel tölt el,

attól félek, egyszer végképp elveszítem! Ha Noémi nélkül térek haza, mit mondok az anyjának, hogy Lepsénynél még megvolt?

Vajdahunyad várában volt egy érdekes látnivaló, ami persze mélyen elgondolkoztatott. A múzeum termei között az egyikben különböző madarakat láttunk kitömve, s a terem fala tele volt vadásztróféákkal. Szebbnél szebb agancsokat láttam! A sok agancs között meglepetten fedeztem fel egy képet, mely egy női fejet ábrázolt. Fogalmam sincs, milyen jogcímen került ide ez a kép, csak arra tudok gondolni, hogy a férje felszarvazta, bár ezt a kifejezést nőkre nem szokták alkalmazni, más magyarázatot pedig nem találok. Az kétségtelen, hogy akár jogosan, akár jogtalanul, de itt volt!

Látogatás a bledi kegytemplomnál (Szlovénia 2009)

Ma a bledi kegytemplomot látogattuk meg, mely a tó közepén, egy kis szigetecskén áll, és csodatevő hely. Pletnával (tutajjal) mentünk, ami cseppet sem hasonlított a tutajra, viszont a csónaknál sokkal nagyobb volt, de ahhoz sem hasonlított. Nekem leginkább a kishajóra vagy gondolára emlékeztetett, de ha pletna, legyen pletna! Csodálatos volt a tóról nézni a várat, amit végre jól lehetett fényképezni. Kár, hogy párás volt az idő, így a felvételek nem lesznek tökéletesek.

Pletnázás a bledi tavon

A szigeten nagy feladat várt ránk. 95 lépcsőn kellett felmászni a kegytemplomhoz. Hiába, semmi sincsen ingyen, még egy kegytemplom sem! Pár szót írok erről a látnivalóról:

Mindenkinek „kötelező” a bledi gondolával ellátogatni a szigetre, amelyen a barokk stílusú Szűz Mária mennybemenetele zárandoktemp-

lom karcsú tornya emelkedik. Egy régi legenda szerint teljesül azok óhaja, akik a kívánságharangot megkongatják. A templom évszázadok óta tisztelt zarándokhely, 99 gránitlépcsőn felkaszkozva érjük el, miután kiléptünk a kis kirándulóhajóból. 1185 óta a csodatevő hírű, plébánosa azzal jogosult adományokat gyűjteni a látogatóktól. A sziget gótikus kápolnája 1245-ben épült, 1465-ben kapta pompás oltárát és a szentély díszítését. A csodatevő Madonna kép a 15. századból származik. A templom jelenlegi barokk formáját a 17. században nyerte. A 20. században végzett ásatások során 9-10. századi szláv sírokat tártak fel valamint bizánci stílusú félköríves szentélyfalakat, a szentély vakolatrétege alól pedig előkerült az egykori gótikus templom néhány freskómaradványa is.

Horváth Tibor: Szlovénia útikönyv, 54-55. old.

Bledi kegytemplom

A többiekkel együtt nekiveselkedtem a lépcsőknek. Már a lépcsősor elején úgy éreztem, hogy egyenesen a mennybe menetelek, és mire felértem, csorgott rólam a víz és agonizáltam. Minden erőmet összeszedve vánszorogtam be a templomba, hogy meghúzzam a ha-

rangot (számomra lélekharangot!), s még utoljára kívánjak valamit. Kinga unokám már javában húzta! Ő Attilával kapcsolatban terjesztette elő kívánságlistáját. Veszettül harangozott (biztos, ami biztos, három helyett hatszor rángatta meg a kötelet). Én a túlélésért harangoztam, és lerobbant mozgásszerveim működőképességéért.

A bledi sziget

Tisztelgés az elesett hősök előtt *Szlovénia (2009)*

Mai nap a Soca, azaz **Isonzo** völgyébe vitt utunk. Itt már jártam valamikor, akkor gyalogosan tettük meg az utat I. világháborús hősi halottaink iránti tiszteletből – mintegy zarándokútként –, Nándival. Emlékeztem rá, hogy az Isonzó folyónak milyen különlegesen szép színe van, most megnyugodva láttam, hogy ez semmit sem változott. Valami egész különleges türkizes árnyalat, fehérrel keverve, nagyon szép. Szinte hihetetlennek tűnik, hogy ezen a csodálatosan szép tájon zajlottak az I. világháború iszonyatos csatái. Hogy úgy maradt meg a történelemkönyvek lapjain, a magyar családok emlékezetében, mint „véráztatta Isonzó”. Rengeteg magyar katona lelte itt halálát. Miközben haladtunk a csodálatos szépségű völgyben, idegenvezetőnk ismertette az I. világháború idevonatkozó történetét.

Az Isonzó völgye

Az itt történtek sok író megihlettek, többek között Hemingway is, aki megrendítően írja le a *Búcsú a fegyverektől* című háborús regényében az egyik csatát.

Az előbbi bomba moraján keresztül meghallottam egy kurta köhö-
gést, aztán a közeledő zúgást – zum-zum-zum –, és akkor felszikkasztott
valami, mint amikor kinyílik egy nagyolvasztó ajtaja, s egy fehérén izzó
dörgés következett, mely lassan megvörösödött és szélvésszé változott.
Megpróbáltam lélegzethez jutni, de a levegő megállt a torkomban, és
egyszerre éreztem, hogy kiszakadok saját magamból, mind följebb és
följebb, és közben körülölelt a szél. Valósággal kilődultam magamból, te-
tőtől talpig, és tudtam, hogy a halál, de azt is tudtam, hogy tévedés volt,
amit eddig hittem, hogy az ember csak lehunyja a szemét és kész. Egy
darabig lebegtem az űrben, de följebb már nem jutottam, sőt éreztem,
hogy kezdek visszacsúszni. Nagyot lélegzettem, és itt voltam megint. A
talaj fel volt túrva, és fejmagasságban mellettem egy szilánkos törésű
fadarab feküdt. A fülem zúgott, de jól hallottam, hogy valaki sír. Aztán
mintha felsikoltott volna valaki, de hiába akartam megmozdulni, nem
sikerült elmozdulni a helyemről.

Hallottam a géppuska- és puskatűzet a folyó felől, végig a part hosz-
szán. Valami nagyot loccsant. Láttam, hogy fellövik a világhírű rakétákat,
hallottam őket robbanni és fehérén világítva tovább úszni a magasban,
aztán rakéták robbantak, bombák robbantak, de mindezt egy csapásra és
egy időben hallottam, és ugyanakkor valakinek a nyögését, egészen közel:
„Mamma mia! Ó mamma mia!” Addig fészkelődtem, míg végre sikerült
kiszabadítani a lábamat és az oldalamra fordulni, és kinyújtani a kezemet
a szomszédom felé. Passini hevert ott, s amikor hozzáértem, feljajdult.
Lábbal feküdt felém, s a villanásokkal teli sötétségben észrevettem, hogy
mindkét lába össze van roncsolva térd fölött. Az egyik egészen levált róla, a
másikat is csak néhány ín és a nadrág cafatai tartották, s a levágott rész úgy
csapkodott és rángatózott, mint egy külön élőlény. Beleharapott a karjába,
és felnyögött „Ó, mamma mia, mamma mia”, és aztán „Dio te salve Maria,
Dio te salve, Maria, ó édes Jézus, lőj agyon, Krisztusom, lőj agyon, mamma
mia, mamma mia, Istennek szent Anyja, lőj agyon. Nem bírom, nem bí-
rom. Ó, ó, ó, ó – és aztán egészen kifulladásra: Mamma, mamma mia.”
Aztán elnémult, már csak a karját harapta és lábának csonkja rángott.

Hemingway: Búcsú a fegyverektől, 58-59. old.

Igen, a háború borzalmait leírhatatlanok, egy Hemingway kell ahhoz, hogy a közönséges halandó is érzékelné, mi is történt közel száz éve ebben a csodás folyó völgyben. A vidék valóban gyönyörű! Szentségtörésnek érzem, hogy ilyen helyen emberek ezrei haltak meg. Iszonyatos az ellentmondás a táj és a történések között. Most béke van, s az égbenyúló hegyek a tiszteletünkre különösen szép alakú felhőkbe burkolódtak. Rengeteget fényképeztem, csináltam, nem bírtam ellenállni a kísértésnek, remélem, sikerülnek.

Megállt a busz, és meglátogattunk egy katonai temetőt, ahol névtelenül fekszenek 17 ország katonái, köztük a mieink. Ezek a szerencsétlen kiskatonák jószíval nem is tudták, miért adták életüket. Parancsra mentek, parancsra tették, amit tettek, és a szemben álló ellenség katonái úgyszintén. Ma már tudjuk, nem ellenségek voltak, hanem ugyanolyan áldozatok. Mint ahogy áldozatok voltak az egyedül maradt feleségek, árván hagyott gyermekek is. Mindez miért? A háború miértjeire soha nincs megnyugtató felelet. A mi számunkra meg különösen nincs, hiszen ezután következett Trianon, a máig fájó, igazságtalan döntés, mely odaítélte hazánk nagy részét a szomszédos államoknak. Ez a seb soha nem gyógyult be igazán, ma is fáj, mint ahogy az is, hogy az elcsatolt részekben azóta is folyik az erőszakos asszimilálás. Szegény elesett katonák, hiába adták életüket, véraldoztuk átokként hullott vissza a nemzetre. Könnyes szemmel néztem a jeltelen sírokat, miközben elmormoltam egy imát.

Névtelen katonai sírok

Egy félresikerült udvariassági gesztus

Szlovénia (2009)

Elhatároztuk Kingával, hogy a szállodában szlovénül fogjuk elkérni a szobakulcsot. Meg akartuk fogadni az útikönyv írójának a tanácsát, aki ország ismertetőjében arra biztat, hogy „udvariasságunk jeleként, a vendégfogadó ország iránti tisztelet kifejezéseként, a szimpátia érdekében” néhány szót mondjunk szlovénül. Mivel a 405-ös szoba a mienk, ehhez kellett megtalálnunk az alkalmas szavakat szótár segítségével. Igen ám, de 400-as számot nem találtam csak 100-at, így – szükség törvényt bont alapon – a következőket mondtam: sto, sto, sto, sto, (négyyszer 100 = 400) pet, azaz 5. Azt hittem, nemes gesztusunktól a recepciós könnyekig meg lesz hatva, ehelyett döbbenet nézett ránk, majd elém tett egy papírt, hogy írjam rá a szobaszámot. Meghatódás helyett komplett hülyének nézett! A kínos jelenet azonban még nem ért véget. Egyik útitársunk, azt híván, hogy még ennyit sem tudunk németül, készséggel sietett a segítségünkre. Próbáltam mindent megmagyarázni, de ettől csak még rosszabb lett a helyzet. Bele sem merek gondolni, mit gondolt magában rólunk! No, most már mindegy, történt, ami történt, egy biztos, többé nem kísérletezem sem udvariassági gesztusokkal, sem a szlovén nyelvel.

Buszsofőrök demokráciája

Málta (2010)

A világ legérdekesebb – és legizgalmasabb – buszközlekedésével találkoztam itt Máltán. Nem állom meg, hogy kicsit bővebben ne írjak róla. Valletta legforgalmasabb helyéről, a **Triton-kúttól** indulnak a buszok a szélrózsa minden irányába. A szoborcsoport Triton tengeristent ábrázolja, aki Poszeidon tengeristen fia, félig hal, félig ember, és most, mint valami közlekedési isten ül a szökőkútban, és a buszokat figyeli.

Triton szoborcsoport

A buszok változatos képet mutatnak, ahány, annyiféle. Talán csak a színük azonos, sárga. „Melyik a legrégebbi” címmel rendezhetnének vetélkedőt, csak az ifjúságot nem képviselné egyik sem. Vannak magam korabeliek, vagy még régebbiek, de a „legfiatalabbak” is lenyomtak már pár évtizedet a pályán. Az öregebb generáció üléseinek sebei valami leukoplasztszerű sebtapasszal vannak teleragasztva. Én szokás szerint, a tárgyakat személyként kezelve, annyira megsajnáltam szegény lestrapált öregeket, hogy előszeretettel ezeket választottam ülésre, hogy ne veszítsék el életkedvüket. Egy-egy buszutazás – mint a későbbiekben

Vallettai utcakép

nap mint nap tapasztaltuk – érdekes rejtvényműsor is volt. Ki kellett találni, hol van a leszállást jelző „villanykapcsoló” – legalább is annak látzó szerkenyű –, vagy megrángatandó zsinór. Ha valaki rövidebb távra utazott és nem volt ideje kideríteni mit rángasson, nem jelentett problémát, mert az ajtó mindig nyitva volt, s egy jól irányzott ugrással akár le is ugorhatott. Ha elgondolom, nálunk kicsoda cirkuszok vannak, ha nem záródik az ajtó, rám üdítően hatott ez a lezserség. Már első nap jópofa kalandunk volt, ami félreértésen alapult. Nóra megkérdezte, hogy van-e kedvezmény 14 éven aluli gyerekek számára. A sofőr félreértette a helyzetet, s elkezdte gyártani számunkra a 14 jegyet. A jegyek már hosszan kígyóztak a busz padlóján, s mi döbbenten néztük. Kétségbeesetten kezdte Nóra magyarázni, hogy csak öten vagyunk. A sofőr elképedten vette tudomásul, de megszámlolva bennünket látta, igazat beszélünk. Sóhajtvá beletörődött, hogy ő hibázott, mi viszont egész úton ezen az eseten mulattunk. A buszmegállók spirálisan, köralakban helyezkednek el a téren, és semmiféle rendszert nem alkotnak. Az 1-es busz után a 87-es, a 62-es mellett a 625-ös, szóval teljes az összevisszaság és káosz!

Megemlítettem a családomnak, hogy fel fogom ajánlani segítségemet az itteni BKV-nak, s alaposan áttervezem és szervezem a közlekedést, megszüntetem a kaotikus helyzetet, hiszen oly kevés kellene, hogy rendben működjenek a dolgok. Sokat gondolkodtam a zűrzavar okán, majd teljesen elképedtem a felfedezéstől, mert rájöttem. A buszsofőrök teljesen önkényesen, kedvükre cserélgethetik a buszok számait, így fordulhatott elő, hogy a 81-es busszal akartuk menni, de az utolsó pillanatban megcserélték a számot, s ennek következtében útirányunk is megváltozott. Össznépi társasjáték ez, a játékvezető természetesen a buszsofőr. Csak rajta múlik, melyik busz hová megy. A demokrácia nevében határtalan szabadsága van, azt kezd a számaival, amit úri kedve diktál. Ha nincs kedve Rabatba menni, csak számot cserél, és máris indul a Kék barlanghoz. Hihetetlenül sok variációs lehetősége van, s él is vele. Van egy-két „forgalomirányító”, akinek az a feladata, hogy összevissza szaladgáljon, s felkapaszkodva a busz lépcsőjére ordítózza: „full, full”, s lökdösse le a neki nem tetsző, vagy felesleges embereket. A buszok – mint már említettem – kizárólag nyitott ajtókkal közlekednek, s ha közben el-elhullajtanak egy-egy utast, észre sem veszik, „hulljon a férge””. Még sok mindent tapasztaltunk a közlekedéssel kapcsolatban, de ezekről a tapasztalatokról később a maga helyén írok.

Egy meglesett számcsere

Nagypénteki körmeneten Vallettában

Málta (2009)

Mielőtt rátérnék mai programunk ismertetésére, pár szóval Vallettáról is szeretnék írni. A városról csak szuperlatívuszban tudok beszélni, amint megláttuk, szívünkbe lopta magát. Sok itt a látnivaló, s mi mindent meg szeretnénk nézni! Így hát többször fogunk itt megfordulni. Sétálni a városban már magában véve is nagy élmény. Egységes stílusú, napon szárított homokszínű mészkövekből épült. Egy-két emeletes házaknál nincs magasabb, ennek következtében nagyon barátságos, emberléptékű. A színt a kiugró kis erkélyek különböző színű festése és a parkok kicsavart törzsű fái és virágai, valamint a kávéházak tarka ernyői jelentik, no és persze a turisták. A kék színről maga a tenger gondoskodik, bármelyik utcán megyünk végig, a végében ott csillog a kék színű tenger. Az összhatás csodálatos.

Valletta

Elég sokáig kerestük, de végül megtaláltuk a **Mária-templomot**, ahonnan indult a nagypénteki körmenet. Sajnos sem a térképünk, sem a könyvünk nem jelezte, hol van, így vaktában indultunk, s egy nagyon szép izgalmas városrészben keresztül sétálva találtuk meg a körmenet kiindulópontját. Segítségünkre volt, hogy a vallettai lakosok is odaigyekeztek, így mi egyszerűen mentünk az emberek után. S valóban! Hamarosan már szinte átjárhatatlan tömegben furakodtunk keresztül. A téren ünneplőbe öltözött fúvószenekar szolgáltatta a zenét. Szerencsésen egy ház beszögellésében találtunk magunknak helyet, ahol a kiugró párkányon még le is tudtam ülni. Kíváncsian – és kattintásra kész fotóapparátusokkal – vártuk az eseményeket. Máltában érdekes hagyománya van a nagypénteki körmenetnek. Kihozzák a templomból a Krisztus szenvedését jelképező szobrokat, szoborcsoportokat, és a **penitenték** (bűnbánók) drapp csuhába öltözött szoborhordozók – négyen elől, négyen hátul, hordszéken, majd megszakadva a nehéz súlytól – vállukon viszik az ember nagyságú szobrokat. Esküszöm,

Római katonák

Jézus és az angyal

egész idő alatt attól féltem, hogy közben valamelyiket megüti a guta, s holtan rogy össze. Szerintem a penitenték jutalma ezért az ember-telen cipekedésért nyilván az üdvözülés lesz, s ezt meg is érdemlik. Az utca két oldalán hatalmas tömeg várakozott. Rendőrök vigyázták a rendet, azaz inkább azt, hogy a szűk utcán maradjon elég hely a körmenetnek. Valletta szinte egész lakossága itt szorongott, a turistákról már nem is beszélve. A fúvószenekar folyamatosan játszott, a nem tudom én kinek a passióját. Ismerősnek tűnő dallamokat hallottunk, leginkább Verdi zenéjére hajazott, de mégsem az volt, gondolom valami helyi zeneszerző műve lehetett – aki nagypéntek ide, vagy oda –, nem riadt vissza egy kis plagizálástól. A menet a **Mária-templom-**

Veronika kendője

ból a Szent János-katedrálisig ment. Hamarosan megláttuk az első fényes ruhába öltözött római katonákat. A csodálatos jelmezek máris videózásra csábítottak. Aztán jöttek a szent asszonyok, majd a papok és az első szobrok. A nép áhítattal figyelte az eseményeket. Az utcára nyíló ablakokban kivilágított keresztek és gyertyákat láttunk, az erkélyekről is sok ember nézte a körmenetet. Nagy élményt jelentett számunkra, hiszen otthon a nagypénteki szertartás templomon belül zajlik, s inkább a nagyszombati körmenetre helyeződik a hangsúly, itt viszont nagypénteken van a nagyobb felhajtás. Szerencsénk van, hogy éppen a húsvétot töltjük itt, s így a vallettai lakosokkal együtt részt vehettünk ezen a különleges rendezvényen. Szent Pál annakidején

Málta partjainál szenvedett hajótörést, s – ha már itt volt – az egész máltai lakosságot megtérítette. Málta lakossága csaknem teljes egészében katolikus és mélyen vallásos.

A szobrok kronologikus sorrendben követték egymást, illetve Jézus szenvedésének történetét. Az olajfák hegyén imádkozó Jézustól kezdve egészen a keresztre feszített Jézusig követhettük a szenvedéstörténetet. Igyekeztem folyamatosan videózni, Noémi és Kinga is lelkesen fényképezett. Valóban nagy élmény volt számunkra ez a körmenet, s hálás vagyok a sorsnak, s legfőképp Katiéknak, hogy éppen a húsvétot tölthetjük Máltán. A jelmezek csodálatosak voltak, és az egész rendezvényen látszott, hogy pénzt, fáradságot nem kímélve tervezték és szervezték meg a felvonulást, mely talán a legnagyobb egyházi

Jézus a keresztfán

rendezvény itt Máltán. Bármennyire is kimerültek voltunk, az élmény pillanatnyilag feledtette a fáradtságot, ami csak később, de rohamszerűen tört ránk, bonyolult hazatérésünkkor.

Az érdekes élménytől feldobottan indultunk haza, nem is sejtve, hogy még egy élményt tartogat számunkra a mai nap. A buszmegállónknál iszonyatos tömegek voltak, a busz meg sehol. Hosszan vára-koztunk. Végre jött a 62-es, természetesen nem volt rá hely. Vártunk tovább. Újabb busz, iszonyatos tülekedés. A forgalomirányító megszállottan dobálta le a felesleges embereket és izgatottan „fullozott”. Mi egyre kétségbeesettebben szorongtunk a tömegben. Átküzdöttük magunkat a taxiállomásra, hogy végső esetben taxival menjünk haza, de ott sem volt jobb a helyzet. Az idő haladtával elvesztettük „négy-csillagos jó modorunkat”, s behódoltunk a „csillagnélküli farkastörvényeknek”. Nem tudom, mert nem számoltam, de számtalan busz ment el nélkülünk, s éppen csak hazaértünk a vacsora végére. Megtépázott külsővel és hangulatban estünk be az étterem ajtaján. Már csak maradékot kaptunk, de farkasétvággal percek alatt felfaltuk.